Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 43, Aralık 2019, s. 64-73

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.39438>

Doç. Dr. Mehmet ÖZMENLİ

Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi, e-mail: mehmetozmenli@hotmail.com

BİR EĞİTİM MATERYALİ OLARAK ERZURUM YAKUTİYE MEDRESESİ

Özet

Etrafı doğal tepeler ile çevrilidir. Anadolu'nun en yüksek yerleşim yeri olan Erzurum kentinde bulunan tarihi eserler, XIV. yüzyıla aittir. Sanatsal anlamda mükemmel denilebilecek türden yapılardır. Sanat tarihçilerinin değerlendirmeleri yerel tarih ya da Türk tarihi ile ilgili çalışmalara katkıda bulunmaktadır.

Bu kent birçok istilaları yaşamış ve her istilacı kente eser bırakmıştır. Bazı istilacılar bu eserlerden bazılarını tahrip etmiş olsalar da halen ayakta duranlar bulunmaktadır. İlhanlı, Selçuklu, Saltuklu ve son olarak Osmanlı eserleri kenti süslemeye devam etmektedir. Eserlerin yapımında taş malzeme kullanılması yörenin doğal yapısını anlatması açısından önemlidir. Taş malzeme süslemeleri ve motifleri, yöre insanının doğa, din, toplumsal yaşam ve siyasi algılarını vurgulamaktadır. Kentte birçok eser bulunmakla beraber, çalışmamızda yalnızca Yakutiye medresesi üzerinde durulacaktır.

Burada vurgulamak istediğimiz hem sosyal bilgiler dersinin hem de tarih dersinin sınıf dışı eğitim yöntemi ile öğrencinin zihninde daha kalıcı tarih bilinci oluşturmak olacaktır. Yani eserde bulunan motifler üzerinden ve yörede halk dimağında olan değerlerin öğrenciye aktarımı ile yeni nesillerin bilinçlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Erzurum, Yakutiye medresesi, doğa, egemenlik, din

ERZURUM YAKUTIYE MADRASAH AS AN EDUCATIONAL MATERIAL

Abstract

It is surrounded by natural hills. The historical monuments found in the city of Erzurum, which is the highest settlement of Anatolia, are dated to XIV. century. They are the kind of structures that can be called perfect in artistic sense. The evaluations of art historians contribute to the study of local history or Turkish history.

This city has experienced many invasions and every invader left a trace to the city. Some invaders have destroyed some of these works, but there are still standing. İlhanlı, Selçuklu, Saltuklu and finally Ottoman works continue to decorate the city. Using stone material in the construction of the works is important in terms of explaining the natural structure of the region. Stone material decorations and motifs emphasize the local people's nature, religion, social life and political perceptions. Although there are many works in the city, our study will focus only on the Yakutiye madrasah.

What we would like to emphasize here will be to create a more permanent history consciousness in the mind of the student with both the social studies course and the history course's out-of-class education method. In other words, it is aimed to raise the awareness of the new generations through the transfer of the values that are in the public's mind to the student through the motifs found in the work.

Keywords: Erzurum, Yakutiye madrasah, nature, sovereignty, religion

Giriş

Tarih ve sosyal bilgiler dersi için bir eğitim materyali olarak, tarihi eser kullanılabilir mi? Tarihi eserin motifleri irdelenmek suretiyle genç nesillerde tarih bilinci oluşturmak mümkün müdür? Yılların tecrübesi ve gözlemlerimiz, dış mekânlarda ayakta durmakta olan bir tarihi eserin materyal olarak kullanılabilmesi ve tarih bilinci oluşturulabileceği yönündedir. Bir sosyal bilimci olarak kent tarihi, tarihi coğrafya, kültürel değerler, inançlar, sanatsal zevkler, toplumun evren anlayışı şu anda ayakta olan bir tarih eser üzerinden aktarmak olanaklıdır. Kapsamı geniş gibi olsa da bir deneme niteliğinde olacaktır. Sonraki çalışmalara katkı sağlanması temennimizdir.

Tarihi çevre, tarih öğretiminde kullanılabilecek önemli unsurlardan biridir. Geçmişten gelen ve bizi saran her şey olarak tanımlanan tarihi çevre: binalar, açık alanda bulunan tarihi mekânlar ve taşınabilir tarihi materyallerden oluşmaktadır. Özellikle ülkemiz açısından bakıldığında zaman, çok eski bir geçmişe sahip olan Anadolu toprakları çok zengin bir tarihi mirasa sahiptir (Demircioğlu, 2007, 98). Alan gezilerinin yararlarını bilim insanları beş noktada toplamışlardır (Demircioğlu, 2007, 99-100).

1. Tarihsel bilgi birinci elden kaynak olan tarihi mekânlar ikinci elden kaynaklardaki eksik bilgilerin tamamlanmasını ve sorgulama olanağı sağlar.

2. Tarihi mekân ve materyale dokunmak suretiyle bilgi kalıcı hale gelmektedir.

3. Sınıf ortamına getirilemeyecek tarihi alan çalışması ile bilgiler pekiştirilmiş olmaktadır.
4. Tarihsel şahsiyetlerin hayat şartlarını anlamaları daha da kolaylaşmakta ve empati yapma imkanı verilmektedir.
5. Daha geniş bir bakış açısı ile öğrencilerin tarih bilinci kazanmaları temin edilebilmektedir.

Eğitim kurumlarımızın olanakları nispetinde kullanılabilecek bir eğitim materyalidir. Sınıf içi olmayan dış mekânda gözleme dayalı bir yöntemdir. Öğretici ve öğrencinin aktif olduğu bir öğrenme yöntemi olarak kabul edilmektedir. Derse ilgilerinin artırılmasını sağlayacak bir yöntemdir. Eğitim açısından yakından uzağa, tarih bilgisi açısından da yerelden genele bilgi verilmesi imkân dâhilindedir. Çünkü özelde yerel tarih açısından önemli olan tarihi eser incelenirken Türk tarihinin bir döneminin siyasi, kültürel, sanatsal, toplumsal algıları ve bilgilerinin aktarılması mümkün olmaktadır. Öğrencilerin tarihsel süreklilik içerisinde değişim anlayışının da olduğu vurgulanır, öğrencilerin duyuşsal yönünün gelişmesine yardım eder, gerçek ile kurgu arasındaki farkı anlamalarına yardımcı olur. Öğrencilere neden-sonuç ilişkisini gösterir. Öğrencilerin tarihi kanıtları nasıl kullanacakları hakkında bilgiler verilir.

1. Materyalin Bulunduğu Kent: Erzurum'un Coğrafi Konumu

Öğrencilere eser anlatılmadan önce kentin kurulduğu coğrafyanın özelliklerinden bahsederek coğrafi konumunun tarih ile ilintisi belirtilmektedir. Bu bağlamda; Erzurum, Kuzeydoğu Anadolu bölgesinin en önemli şehri olup Karasu ırmağının yukarı havzası üzerinde kurulmuştur. Doğu Anadolu'yu doğudan batıya, kuzeyden güneye bağlayan önemli yolların kavşağında bulunan şehir, stratejik konumunu daima korumuş, bu yüzden tarih boyunca istila ordularının ele geçirmeye çalıştığı öncelikli hedefleri arasında yer almıştır. Diğer yandan Tebriz-Trabzon ipek yolu güzergâhında, ilk çağlardan beri önemli bir ticaret merkezi olarak bilinmektedir. Pers, Sasani, Roma, Bizans, Arap, Selçuklu orduları birbirleriyle hep bu coğrafya üzerinde karşılaşmışlar ve hesaplaşmışlardır. Çok zengin bir kültür birikimine sahip olan Erzurum kadim tarihi boyunca Karannis Karin, Garin, Karana, Karnoikalak, Kalikalâ, Arze, Arzen, Erzen-i rum gibi farklı isimlerle anılmıştır.

Resim 1: 1701 Yılında Erzurum (Tournefort) (Tournefort, 2013)

2. Erzurum Kentinin Tarihi Konumu

Kent tarihçilerinin, Anadolu kentlerini sınıflandırırken Erzurum’u hangi sınıfa dahil etiklerine baktığımızda; A ve B tipi kent modellerinden bahsedilmektedir. A tipi kale kent modeli, dönemin üretim-dağıtım ve savunma-güvenlik sistem ve teknolojileri ile sosyal, kültürel ve ekonomik yapılanmaları kapsamında örgütlenmiş siyasal-yönetimsel merkezler için geçerlidir. Demografik boyutta ise ortaçağ/sanayi öncesi kentleri için tanımlanmış 10.000 nüfus sınırını aşabilmişlerdir. Bu kentler temelde surlarla çevrili olmakla birlikte kent surları içinde yeterli mekân bulamayan ekonomik faaliyet ya da tekke ve zaviyeler gibi dini kolonizasyon yapılarıdır. “Eklemlili kale-kent” modeli olarak nitelendirilen, Sultan veya diğer devlet görevlilerince vakıf kurumu kapsamında örgütlenen anıtsal-kamusal yapı faaliyetleri ile gerçekleştirilen cami-medrese gibi erken dönem külliyesi öncülüğünde sur dışına yayılan kentler olarak tanımlanır, kısmen de deforme olmuştur. Bu model Konya, Kayseri ve Erzen-i Rum gibi kentler için geçerlidir (Yenen, 2010, 62). B tipi kentler ise sadece ekonomik etkinliklerin görüldüğü merkezlerdir. Yani Kırşehir vb.

A tipi kent modelin uygun olan Erzurum istila edilebilecek yollar üzerinde olması dolayısıyla kale içinde olmakla birlikte kale dışında da yerleşkeleri bulunmaktadır. Bu kentin yerel tarihinin bir bölümü, halkın mitolojik anlayışları, dini değerleri, sanatsal zevkleri, toplumsal değerleri, burada bulunan bir eser üzerinden öğrencilere vermek mümkün görünmektedir. Burada amaç materyalin geçirdiği evreleri anlatırken üzerindeki süslemeler aracılığıyla bilgi dağarcığını zenginleştirmektir.

3. Kentin Tarihi Eserleri

Kent’te, eski çağlardan itibaren yerleşime açık olmasından dolayı yerleşen birçok topluluğa; Hurri, Urartu, Bizans, Saltuklu, Selçuklu, İlhanlı ve Osmanlı eserleri bulunmaktadır. Bahsettiğimiz topluluklara ait birçok eser olmakla beraber çalışma konumuz olan ve İlhanlı eseri olduğu bilim insanlarınca belirtilen, Yakutiye medresesi kentin bir tür simgesi durumundadır. Örnek olarak kullanacağımız tarihi eserin adı resmi kayıtlarda “Yakutiye Medresesi” dir. Erzurum kentinin simgelerinden biri olan eserin yapı malzemesi olarak, taş kullanılmıştır. Özelliği kolay işlenebilen, gri renklidir. Eserin iç mekanları kışın sıcak, yazın serin olmaktadır. Bu öğrencilere verilirken tarihin ana kaynaklarına mutlaka ulaşılması gerektiği vurgulanmaktadır.

Yakutiye Medresesi, bugün Erzurum’un Cumhuriyet Caddesinde bulunmaktadır. Anadolu’da tek katlı, eyvanlı medreselerin en büyüğü fakat sanat tarihi yönünden en az incelenmiş bir şeheseridir.

4. Yakutiye Medresesi

Taç kapısının üzerindeki tek satırlık Arapça kitâbeye göre medrese, Olcaytu Hudâbende döneminde 710’da (1310-11) Gâzân Han ve Bolugan Hatun’un paralarıyla İlhanlılar’ın Bayburt ve Erzurum vilâyetlerinin emîri Cemâleddin Hoca Yâkut Gâzânî tarafından yaptırılmıştır (Denkhalbant, 2013, 293).

Fotoğraf 1: Yakutiye kapı girişi kitabesi (19.10.2019)

Taç Kapı üzerinde, kemer kısmında devrinin sülüsü ile yazılmış yazıların çoğu erimiş durumdadır. Portalin basık kemerli, stalâktitli silmesi üzerinde bir satır halindeki Arapça kitabesi:

١ — أسر بعمارة هذا المدفن في أيام دولة .
٢ — أولجايتو - لطان خلداده ملك من فواضل
انام السلطان غازان .
٣ — وبلقان خاتون اماراته برهانها جمال الدين .
٤ — خواجه ياقوت الفارابي في سنة ستة عشر
وسبعمائة .

Tercümesi : "Bu medfenin yapılmasını 716 H. (1316 M.) yılında Ulcayto Sultan'ın hükümdarlık günlerinde — Allah mülkünü ebedi kılsın — Sultan Gazan ve Bolugan Hatun'un — Allah bürhanlarını tenviretsin — Yüce ve güzel in'amlarından olan gelirleri (paraları) ile Cemal-ed-din Hoca Yakut-i Gâzâni emretti" (Konyalı İ. H., 1960, 324)

Eserin yapım tarihi belirtildikten sonra dönem hakkında verilen bilgi öğrenciler üzerinde daha kalıcı olacaktır. yani kitabedeki bilgilerden hareketle önce bahsedilen Gazan Han kimdir; “Reşideddin ‘Câmiu’t –Tevarih’ (Fazlullah, 2013, 188 vd.) isimli eserinde: İlhanlı Hükümdarı Argun Han’ın büyük oğludur. Gazan Han şehzadelğinde Bulugan Hatun’un ordasında ve Abaka Han’ın hizmetinde bulunuyordu.” Eserde, Gazan Han’ın dedesinin Abaka Han olduğu ve torununu zeki olmasından dolayı yanına aldığı onun eğitimi üstlendiği vurgulanmaktadır. Bulugan Hatun’un da Abaka Han’ın eşlerinden olduğu, çocuğu olmadığı için ona bende ve gulam olsun diye yanına verildiği ifade edilmektedir. Bu metindeki ifade öğrencilerin merakını gidermek maksadıyla açıklanıp tarihte kullanılan terimler açıklanmaya çalışılır; ‘Gulâm’ sözlükte “erkek çocuk, delikanlı; âzat edilmiş köle, genç hizmetkâr; efendisine bağlı muhafız” anlamlarına gelen Arapça bir isimdir (çoğulu gılmân, gılme ve ağlime). ‘Bende’ kelimesi is hizmetkar, sadık olan demektir. Saray kültürünün nasıl olduğu kavratılır. Bu bilgileri verdiğimiz dönemin kaynak eserinin de (Câmiu’t –Tevarih) Gazan Han adına yazıldığı da vurgulanınca tarihi kaynakların yazılma gerekçelerinden biriside vurgulanmış olacaktır.

Eserin kitabesinde geçen Ulcayto Sultan ismi Yakutiye medresesinin yapıldığı dönemin hükümdarının olduğu belirtilmektedir. 1297 tarihinde Şehraban¹ kentinde dünyaya gelmiştir (Fazlullah, 2013, 263). Gazan Han’ın 1304 tarihinde ölümü üzerine kardeşi Olcaytu Sultan olmuştur (Cûveyni, 2013, 3). Olcaytu Han’ın ilginç bir din serüveni anlatılarak Orta Çağ olarak

¹ Bağdat- İran yolu üzerinde bir kent.

kabul edilen bu çağlarda din olgusunun önemi ifade edilmektedir. Şöyle ki; Bertold Spuler İran Moğolları isimli eserinde kaynaklara dayandırarak Olcaytu Han'ın "aslen hristiyan, sonradan budist olduğunu ve egemen olduğu yerlerde büyük küçük herkesin İslama girmesi dolayısıyla Müslüman olduğunu, mezhep olarak Hanefi iken önce Şafiliği sonrasında ise Şiiliği benimsediği belirtmektedir" (Spuler, 2011, 211). Bahsettiğimiz kaynaklar kardeşi Gazan Han'ın genişleme siyasetini devam ettirdiğini ve Anadolu'da birçok yerin hakimi olduğunu belirtmektedirler.

Bu bilgiler doğrultusunda Anadolu'nun İlhanlı hakimiyetinin 1256 tarihinden itibaren Selçuklu egemenliğinde olsa da İlhanlı hükümdarına boyun eğmiş durumda olduğu görülmektedir. Erzurum, Abaka Han iktidarında Selçuklu şehzadesi Mes'ud idaresine bırakılmıştır. İlhanlı Hanı Geyhatu (1291-1295) 1292'de ordusu ile Erzurum'a gelmiş ve buradan Aladağ'a geçmiştir (Fazlullah, 2013, 180). Çok kısa bir dönem Baydu iktidar olmuş, Gazan Han ise yaklaşık 10 yıl iktidarda kalmıştır. Ölümü üzerine de Olcaytu Han olmuştur (Tagrıberdi, 2013, 112). Tagrıberdi, Mısır'da bulunan Sultan Melik Nasır'a gelen haber üzerine bu bilgiyi vermektedir.

Döneminde imar faaliyetleri gerçekleştirmiştir. Bunlardan birisi de Erzurum'da Cemal-ed-din Hoca Yakut-i Gâzânî valilik yaparken konumuz olan Yakutiye Medresesini yaptırtmıştır (Özgüdenli, 2007, 346). Tarihsel süreç kitabeden hareketle öğrencilere okul dışı tarih eğitimi yöntemi ile öğrencilerde kalıcı etkiler bırakacak biçimde tamamlanmış olacaktır.

Resim 2: 19. Yüzyıl gravürlerinden (Ch. Texier, 1840)

5. Eserin Motiflerinin Toplumsal Yapı İle İlişkilendirilmesi

Sanat tarihçileri eserdeki figürlerin önemini makale ve kitaplar vasıtasıyla anlatmışlardır. Eğitim materyali anlayışı ile figürleri anlamlandırmaya çalışarak yeni nesillerde tarih, kültür, sanat zevki bilinçlendirmeye çalışılmalıdır. Taşa işlenen her motif değerlendirildiğinde yeni nesillerin geçmiş-bugün-gelecek bağı oluşturmalarının sağlanması hedeflenmelidir. Bazı motifler öğrenciye şuur vermek amacıyla incelenmeye ve anlatılmaya çalışılacaktır.

a) Yakutiye Medresesinin Genel Tanıtımı

Orta bölüm, dört paye üzerine iki tonoz ve aralarında mukarnaslı, ortası açık bir çapraz tonozla örtülüdür. Çifte minareli medreseden gelen etkiler açıkça görülür. Orta bölüme açılan üç eyvan vardır. Büyük eyvanın arkasındaki kümbet de oradakine uygundur. Mescit sağ yan

eyvandadır. Minareler köşe kuleleri üzerine alınarak iki taraftan cepheyi kavramaktadır. Yalnız sağdaki minare, şerefeye kadar ayakta kalmıştır. Bu, çifte minareli cephelerinde sonuncusu olmuştur. (Aslanapa, 1984, 184).

Plan 1: Yakutiye Medresesi (Aslanapa, 1984, 184)

Taç kapının iki yanında birbirine benzeyen panolar içinde çok alâka çeken kabartmalar vardır. Sivri kemerli sağır niş içinde karşılıklı iki aslan ile aralarında arabesk süslü rozetten çıkan sekiz yapraklı hurma (ebediyeti temsil eden hayat ağacı) vardır. Hurma ağacının tam üstünde başı sağa ve sola dönük kartal ve onun da üstüne hatayı üslupta palmet süslü bir rozet bulunur. Aslan - Kaplan- Pars İlhanlılar devrinde bile, kuvvet. kudret alâmeti sayılıyordu. (Akçay, 1965,).

Fotoğraf 2: Yakutiye Medresesi (19.10.2019)

Merkezdeki kapalı avluya hareket ve ışık veren kubbe, baştanbaşa stalâktitlerle süslü olup tepede bir pencere ile nihayete erer.

Fotoğraf 3: Yakutiye Medresesi (19.10.2019)

Yapının belki de en enteresan ve süslü kısmını teşkil eder. Medresenin yapıldığı 14. asır başlarına kadar Selçuklu yapılarında minarenin daha başka örnekleri mevcuttu. Burada ise kübik pabuçlu, silindirik taş kaide üzerine tuğla olarak yapılmıştır.

Kesme taştan itinalı bir işçilikle yapılan kaide, medresenin duvarı boyunca yükselir ve bir bilezikle son bulur. Bunun üzerinde mozaik çini tezyinatlı tuğla bir gövde yükselir. Sırlı tuğladan örgü motifi bezenmiş gövdedeki çini ve tuğla ile yapılmış mozaik süsler ilk bakışta simetrik gibi görünürse de detayların tetkikinden birbirine benzemediği anlaşılır.

Medresenin doğu yönündeki eyvanı, daha evvel mevcut olan türbeye bitleştirilmek ve türbeyi medreseye bağlamak için bir ara oda inşa edilmek suretiyle yapılmıştır.

Üçer taş basamaklı merdivenle çıkılarak plânda görüldüğü gibi türbe odasına gelinir. Üstü stalaktitli kapıdan türbeye girilir; mihrabı sâdedir. Gövde dıştan her yüzü kemer teşkil eden taş bordür ögeleriyle süslüdür.

b) Kartal ve Evren Algısı

Kozmogoni evren-doğum anlamına gelmektedir. Kozmogoninin alt yapısı evrenin yaratılması ile ilgili mitlerden oluşmaktadır. Kozmogoninin temelini, insanların sadece görsel olarak algıladığı ancak mahiyetini bilmediği gök boşluğu teşkil etmiştir. Böylece, nicelik bakımından erişemediği uzak alemi kendi kavramsal çerçevesine indirgeyerek yorumlamaya çalışmıştır (Çaycı, 2002, s. 112).

Yeryüzünün en önemli doğa ürünü ağaç Türklerde kutsaldır. Ağaç yeşil doğanın simgesi, doğa ise hayatın zaten özüdür. Güçlü kökleri, geçmişi ve ataları, güçlü gövdesi şimdiki zamanı ve insanların şu anki yaşamı, güçlü budakları ise geleceği ve gelecek kuşakları, gelişmeyi temsil etmektedir. Ağacın bütün üç kısmı da, daha doğrusu evrendeki üç dünya da aslında birbirine eşit bir denge üzerine bağlıydı ve birindeki bozulma hayat ağacının kendisinin de yok olmasına neden olabilirdi.

Kartal, Türk egemenlik anlayışının bir tezahürüdür. Dünya Ağacı'nın üzerinde bulunan ve koruyucu işlevi bulunan "Kartal"ın, kahramana "sen ve ben gökyüzündeki altı takımyıldızı gibi birlikte ilerledik" demesi birlikteliğin ifadesidir (Arslan, 2005, 5). Yakut Türklerinde "göğün en üst katında ve göğün yere açılan kapısında, yeri göğü bağlayan 'Dünya ağacının' tepesinde, çift başlı bir kartal oturur, göklerin korurdu (Ögel, Türk Mitolojisi II, 1995, 289). Kartal aydınlığı temsil ederdi. hayat ağacı ve gökteki kartala uzanan motif bize saltanat algısını anlatmaktadır.

Bu figürlerin hepsinin çift yönlü olması, doğu batı ve dünya ahiret kavramlarıyla bilim insanları izaha çalışmışlardır. Karahanlı devrinde Felek ve Gök Çıkrığına Evren denmeye başlanmıştır.

“ Evren oluverdi, Bey’e taht

Tanrı tutuversin, bu taht ile baht”

Eser bize Türk milletinin her konudaki algısını sunacak kadar mükemmeldir. Anadolu’ da büyük bir yapı faaliyeti gösteren Türklerin taşı, özellikle dini ve sivil yapılarında inşa ve süsleme malzemesi olarak kullanmaları tesadüf değildir. Taş; kalıcı, sağlam ve dayanıklı bir malzeme olması nedeniyle yapıların vazgeçilmez elemanı olmuştur. Taş, yapı cephelerinde, portallerde, mihrap, kemer, eyvan, profiller, tonozlar, sütun, sütun başlıkları, silmeler vb. yapı unsurlarında hem malzeme olarak, hem de süsleme unsuru olarak görülmektedir. Türkler taş işçiliğinde süsleme ögesi olarak; özellikle geometrik desenleri, bitkisel desenleri, yazı ve figürleri kullanmışlardır. Taş süslemelerle yapılan geometrik kompozisyonlarda şerit sisteminin oyulması ve gölge-ışık etkilerinin verilmesi daha hacimli görüntüler meydana getirmiştir. Birlikte yaşamak, bireylerin diğerleriyle kurduğu sosyal ilişkilerinin sürekliliği anlamındadır ve bu süreklilik bireylerin birbirlerine olan bağlılıklarının kaçınılmaz nedenidir.

SONUÇ

14. yüzyılda yapılmış olan Yakutiye Medresesi, döneminin en görkemli eserlerindendir. Deprem kuşağında olan bir yerleşim yerinde bulunan bu eser zaman zaman ilgisizlikten dolayı yıpranmalara maruz kalmış olsa bile günümüze kadar ayakta kalabilmiştir. Dönemin siyasi, askeri, kültürel ve ekonomik durumun hakkında bilgi edinilmesine katkıda bulunacak değerde bir eserdir. Eser üzerinde bulunan motifler dikkatli incelendiğinde, Türk milletinin sosyolojik anlayışını görmek mümkün olabilmektedir. Mesela; Türklerde ağaç kutsaldır, ağaç yeşil doğanın simgesidir. Doğa ise hayatın zaten özüdür. Taşa işlenmiş olan hayat ağacının güçlü kökleri; geçmişi ve ataları, güçlü gövdesi; şimdiki zamanı ve insanların şu anki yaşamını, güçlü budakları ise geleceği ve gelecek kuşakları, gelişmeyi temsil etmektedir. Taşa işlenen hayat ağacı ve onun üst kısmında siyasi simge olan çift yöne bakan kartal motifinin varlığı, birbirine bakan iki aslan figürü, Türk siyasi anlayışını anlatmayı görselleştiren önemli bir eğitim materyalidir.

KAYNAKLAR

- Akçay, İ. (1965). Yakutiye Medresesi. *Vakıflar Dergisi*(VI), 146-152.
- Arslan, M. (2005). Türk Destanlarında Evren Tasarım. F. T. Gürer Gülsevin içinde, *Fikret Türkmen Armağan* (s. 1-11). İzmi: Kanyılmaz Matbaası.
- Aslanapa, O. (1984). *Türk Sanatı*. İstanbul: Kervan.
- Beydili, (. (2005). *Türk Mitolojisi Ansiklopedik Sözlük*. Ankara: Yurt Kitap-Yayın.
- Cüveyni, A. A. (2013). *Tarih-i Cihan Güşa*. (M. Öztürk, Çev.) Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Çaycı, A. (2002). *anadolu Selçuklu Sanatı'nda Gezegen ve Burç Tasviirleri* (1 b.). Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Demircioğlu, İ. H. (2007). *Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar* (2 b.). Ankara: Anı.
- Denkbalbant, A. (2013). Yakutiye Medresesi ve Kümbeti. *İslam Ansiklopedisi* (Cilt 43, s. 293-295). içinde İstanbul: TDV.
- Fazlullah, R. (2013). *Câmiu't -Tevarih*. (İ. A.-M.-A. Khelejani, Çev.) Ankara: Türk tarih Kurumu.
- Konyalı, İ. H. (1960). *Abideleri ve Kitabeleri İle Erzurum Tarihi*. İstanbul: erzurum Tarihini Araştırma ve Tanıtma Derneği Ercan matbaası.
- Ögel, B. (1995). *Türk Mitolojisi II* (Cilt II). Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Özgüdenli, O. G. (2007). Olcaytu Han. *İslam Ansiklopedisi* (Cilt 33, s. 345-347). içinde İstanbul: TDV.
- Spuler, B. (2011). *İran Moğolları*. (C. Köprülü, Çev.) Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Tagrıberdi, İ. (2013). *En-Nücûmu'z-Zahire*. (D. A. Batur, Çev.) İstanbul: Selenge.
- Tournefort, J. d. (2013). *Tournefort Seyahatnamesi* (Cilt 2). (S. Yerasimos, Dü., & T. Tunçdoğan, Çev.) İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Yenen, K. Ö.-Z. (2010). Anadolu-Türk Kent Tarihine Katkı: Anadolu Selçuklu Kenti (XII. Yüzyılın Başından XIII. Yüzyılın Sonuna Dek). *MEGARON*, 5(2), 55-66.